

BRASIL: ELS NOUS ATACS A L'EDUCACIÓ PÚBLICA I AL PROFESSORAT EN RIO GRANDE DO SUL

Per Adriano Pires, Albert Sansano, Lucia Camini i Vera Peroni³⁵

L'estat de Rio Grande do Sul està actualment governat per una aliança del Partit da Social Democràcia Brasileira (PSDB), o Partit Trabalhista Brasileiro (PTB), i el Partit Republicà Brasileiro (PRB), Cidadania, Partit Humanista da Solidariedade (PHS), Progressistas (PP) i RedeSustentabilidade. Aquesta aliança, durant la campanya electoral, ja va estar proposant un ajust fiscal, la reducció de l'administració pública, la privatització de les empreses estatals, la congelació salarial i de drets laborals com la jubilació.

Amb una àmplia base de suport en el parlament gaúcho, el governador Eduardo Leite (PSDB) pot aprovar tot allò que pacti amb la base aliada, fins i tot el canvi de la Constitució del seu estat per a poder ajustar a aquesta els seus canvis legislatius. Destaquem que, durant la seva campanya electoral, va utilitzar Rumos, una anomenada "Plataforma Col·laborativa, plural i innovadora", a través de la qual i amb la participació de partits polítics i entitats de la societat civil, va organitzar una sèrie de debats per a "trobar formes per al futur de Rio Grande do Sul". El resultat, inclòs més tard en el seu programa electoral, expressa clarament el pensament de la seva gestió actual:

"És necessari alliberar espai per a l'energia i el talent empresarial... El govern ha de deslligar els nodes que bloquegen aquesta energia: reduir

la càrrega fiscal, la burocràcia, obrir-se a la iniciativa privada per a millorar la infraestructura, tornar-se més lleuger, més útil, pesar menys en les espatlles dels ciutadans"

No va ser per casualitat que Eduardo Leite va donar suport, en la segona volta de les eleccions presidencials de 2018, al candidat ultradretà Jair Bolsonaro (PSL) a la Presidència de la República del Brasil. Aquest considera que la reforma de les pensions és un pas clau. Una altra mesura que els aproxima és "establir el sostre de la despesa" a nivell estatal. Aquesta ja va ser una de les primeres accions del colpista Témer (MDB) en 2016, poc després del cop que va treure Dilma Rousseff (PT) de la Presidència del Brasil. Aquesta consistia a limitar el creixement de la despesa a l'any anterior, ajustat per inflació, per 20 anys i amb això, amenaçar les inversions en el Pla Nacional d'Educació pública que van anar disminuint respecte al PIB.

En la lògica neoliberal de Leite, l'Estat és el culpable de la crisi, i per a fer-li front proposa un estat mínim per a les polítiques socials i màxim per al gran capital.

Amb aquest mapa, el govern inicia una associació amb una 'entitat de la societat civil', Comunitas²³⁶, que ja havia col·laborat amb el governador durant el seu mandat com a alcalde de Pelotas (RS). A tra-

Sebastião Salgado

vés d'ella s'inicia l'assessorament tècnic del procés de transició del govern i comença la gestió del nou, a través d'un projecte de llei de reforma administrativa.

LES PROPOSTES D'EDUCACIÓ

Tornant al seu Programa de Govern, aquest indica que un objectiu és "garantir una educació de qualitat per a tots", però perquè el sistema educatiu funcioni "es requerirà..., les associacions estratègiques sense perjudicis..., fonts alternatives de finançament i de noves formes de gestió en associació amb entitats socials i la iniciativa privada".

Respecte al professorat, malgrat parlar d'enfortir i valorar la professió i un compromís amb una remuneració justa, només es compromet a normalitzar els pagaments del salari³⁷ l'endemà del primer any de govern. Per a això, projecta mesures com la reestructuració de la màquina administrativa, la reforma en les carreres professionals i l'augment dels ingressos a través de la privatització d'empreses públiques.

Pel que fa a la planificació, avaluació i supervisió del sistema educatiu, Leite proposa que la xarxa ha d'establir metes i indicadors que puguin avaluar-se i proporcionar accions correctives, optimitzant l'assignació de recursos, burocratitzant els contractes, articulant les Coordinacions Regionals. Per a

això, recomana la gestió tecnològica i la cerca de resultats utilitzant tecnologies per a racionalitzar, optimitzar, actualitzar i donar transparència als processos i projectes educatius.

El camí per a la materialització de la privatització de l'educació: el programa Qualifica RS i les Escoles Charter.

Al febrer de 2019, el govern de Rio Grande do Sul es va associar a través de l' "Aliança per al lideratge d'impacte ", amb una sèrie d' "associacions sense ànim de lucre" entre les quals es troben la Fundació Lemann, l'Institut Humanize, l'Institut República i la Fundação Brava. L'objectiu d'aquesta " Aliança " és " contribuir a [...] l' empoderament de persones altament qualificades en posicions de lideratge en el govern i en el tercer sector, per a abordar els problemes socials clau del país, assegurant els principis de sostenibilitat "

Però, com és el perfil d'aquesta "Aliança"? Citem algunes dades destacades:

La Fundació Lemann va ser fundada en 2001, per l'empresari Jorge Paulo Lemann. Reconegut com l'home més ric del Brasil, va fundar la cervesera Ambev i a través d'ella controla AB Inbev, el major grup cerveser del món. Definida com a "organització familiar, sense finalitats de lucre" té com a objectiu "formar

líders per a resoldre problemes de desenvolupament social del país". Després de les últimes eleccions ja es parla d'una "Bancada Lemann" en la Cambra de Diputats, perquè cinc diputats van passar per la Fundació, són joves i tenen aparents divergències ideològiques ja que van ser triats a través de partits diferents (PDT, PSB i NOVO). En comú, la seva joventut, el seu pas d'alguna manera per l' "activisme" educatiu i el fet d'haver estudiat, amb el suport de Lemann, en universitats d'elit fora del Brasil.

Recordem en aquest punt que el professorat estatal fa tres anys i mig que té el salari parcel·lat, i cobrant, en el millor dels casos, a partir de la meitat del mes següent.

La Fundació Brava, creada per Carlos Alberto da Veiga Sicupira, assessor de la cervesera Ambev, és una altra que diu que no té ànim de lucre, malgrat fundar-se i tenir seu en el paradís fiscal de Delaware (els EUA). Entre les seves metes, figura el fet de desenvolupar i donar suport a iniciatives d'impacte per a contribuir al desenvolupament del Brasil. Això potser justifica el seu suport de 4 milions de dòlars per a desenvolupar la reforma administrativa de l'estat de Mines Gerais, sota la direcció del llavors governador Aécio Neves (PSDB), avui embolicat en múltiples escàndols de corrupció i que després de la seva derrota en la confrontació amb l'expresidenta Dilma va defensar "qualsevol sortida" per a tirar-la del poder.

En Rio Grande do Sul, la primera acció d'aquest Acord entre el govern i l' "Aliança" és l'organització, a través d'un programa anomenat "Qualifica-RS", del procés de selecció per a la direcció de les Coordinacions Regionals d'Educació. Aquestes formen part de l'estructura de la Secretaria d'Educació com a responsables de la gestió i implementació de la política d'educació pública en el seu territori, incloses les tasques organitzatives per al funcionament de les escoles públiques de l'estat, l'articulació amb altres sistemes educatius, la gestió de recursos humans, els processos d'educació contínua per a professionals de l'educació i, en particular, el suport al desenvolupament del projecte pedagògic polític de totes les escoles.

Com a bestreta a l'extensió d'aquest programa, a la ciutat de São Paulo, el govern de João Doria (PSDB), i amb la col·laboració també de l'"Aliança" aquest programa ja s'ha estès a la selecció de la direcció d'escoles, coordinacions pedagògiques i Supervisió Escolar. En Rio Grande do Sul les eleccions a l'equip directiu encara es realitzen de forma democràtica, amb el vot del professorat, personal funcionari, famílies i alumnat.

Citem finalment l'última proposta privatitzadora arribada als mitjans de comunicació. Es tracta de la implantació de les Escoles Charter. Després de con-

vidar a Porto Alegre a Jonathan Hage, un dels fundadors d'aquesta proposta, el governador Leite va manifestar la possibilitat d'utilitzar un fons creat a partir d'una llei d'Incentius per a desenvolupar aquesta proposta que ja té antecedents experimentals en altres punts del Brasil.

L'estat ja estava treballant amb dues propostes, una preveu contractes de concessió perquè les empreses assumeixin la gestió dels serveis d'obres, manteniment i neteja i seguretat en les institucions educatives. La segona, i en les quals encaixarien les Charter, serien actuals escoles públiques però administrades per iniciativa privada, que rebrien recursos del govern per a dirigir-les i serien responsable de mantenir o construir l'estructura, contractar professorat i personal i definir del currículum.

Les Charter, definides com escoles públiques que caminen i parlen com escoles privades, tenen a més un factor preocupant respecte al professorat. Als Estats Units aquest sol ser menys qualificat, amb menor experiència, menor salari, major càrrega de treball i en la major part d'aquestes, tenen prohibit l'afiliació sindical.

En definitiva, una proposta de reestructuració de l'estat en què la privatització es converteix en política pública amb greus implicacions per a la democratització de la societat i, en particular, de l'educació.

Traducció: Montserrat Nadal

³⁵Grupo de Pesquisa Relações entre o Público e o Privado em Educação. FACED_UFRGS. Este artículo está basado en el trabajo Peroni, V., Camini, L., Pires, A y Sansano, A. (2019) *Políticas y Prioridades para la Educación Básica de los gobiernos de Estado recientemente elegidos: El recorrido de los sistemas estatales – El caso de Rio Grande do Sul.* (En preparació).

³⁶Comunitas2 té projectes amb Gerdau, Berdasco, Itaú, Votorantim, JP Morgan. Mitjançant associacions amb agències estatals actua sobre la premissa que l'estat és deficient i que la col·laboració pot portar a superar "colls d'ampolla". Fa servir metodologies de negocis mitjançant la "capacitació" transmesa als gerents públics. Aquestes associacions es duen a terme sense licitació i impliquen la contractació de "socis tècnics".

³⁷Recordem en aquest punt que el professorat estatal fa tres anys i mig que té el salari parcel·lat, i cobrant, en el millor dels casos, a partir de la meitat del mes següent